

تغییرات ارزش معاملات در بورس کالا به تفکیک بازارها

بازار	تاریخ	چهارماهه نخست ۱۴۰۰ (میلیارد ریال)	چهارماهه نخست ۱۴۰۱ (میلیارد ریال)	اختلاف
بازار فیزیکی		۱۵۷۳۳۷۲	۲۷۰۲۲۴۸	٪۷۲
بازار مشتقه		۳۹۷۰۴	۴۹۳۶۱	٪۲۴
بازار ابزارهای مالی		۳۲۰۰۳	۱۲۲۸۸۳	٪۲۸۴
جمع کل معاملات شرکت بورس کالای ایران		۱۶۴۵۳۳۵	۲۸۷۴۴۹۴	٪۷۵

عملکرد شاخص‌های بازار سهام

شاخص	تغییرات شش ماهه	شاخص در ۲۹ خرداد ۱۴۰۰	شاخص در ۳۱ خرداد ۱۴۰۱	تغییرات
کل بورس	٪۱۷،۰۱	۱۱۶۳۷۵۷	۱۵۳۳۳۹۴	٪۳۱،۷
کل فرابورس	٪۱۰،۴۸	۱۷۳۲۷	۲۰۶۷۱	٪۱۹،۳
شاخص کل بورس (هم وزن)	٪۱۱،۷	۳۶۹۸۸۹	۴۲۲۲۹۳	٪۱۴،۱
شاخص کل (وزنی - ارزشی)	٪-۷،۱	۳۰۰۷۰۵	۳۷۳۲۲۴	٪۲۴،۱

برش

در ابتدای تابستان ۱۴۰۰، انحراف سرمایه‌ها به سمت سوداگری به موجب سیاست‌های دولت دوازدهم، در کنار عدم موفقیت در انتشار فرهنگ سهامداری و ارتقای سطح دانش مالی جامعه و ایجاد بزرگ‌ترین حباب تاریخی بازار سهام در مردادماه ۱۳۹۹، منجر به بزرگ‌ترین سقوط بازار و همچنین رویگردانی سهامداران از بازار شده بود. در مواجهه با این ابرچالش‌ها و دیگر مواردی همچون بی‌اعتمادی مردم به

سیاست‌گذار، بروز تخلفات گسترده در معاملات، عدم توانایی هسته معاملات در ساماندهی تراکنش‌ها، بروز مشکلات عدیده در سامانه‌های برخط کارگزاری‌ها، اشتباهات بسیار زیاد آنها در ثبت سفارش‌ها، عدم توجه به گسترش ابزارهای نوین مالی و اتخاذ سیاست‌هایی که کالاها را از عرضه در بورس‌های کالایی دور می‌کرد، بازار با یک آشفتگی و فروریختگی کامل روبه‌رو شد تا به مثابه یک خانه ویران به دولت سیزدهم واگذار شود.

چهارگانه موظف شدند در زمینه ارتقای سطح دانش عمومی جامعه طرح‌هایی را تنظیم و اجرا کنند. این روند با برگزاری ساعت‌ها کلاس آموزشی در بورس انرژی و کالا پیگیری شده و در کنار آنها کارگزاری‌ها و رسانه‌ها نیز برای ترویج فرهنگ سرمایه‌گذاری برنامه‌هایی را در دست اقدام قرار داده‌اند تا در افق زمانی میان‌مدت و بلندمدت بتوان بر درجه کارآمدی بازار سهام افزود و از این طریق قیمت‌ها در چهارچوب یک بازار عقلایی تعیین شود.

افزایش دامنه نوسان در کنار تقویت صندوق‌های تثبیت و توسعه بازار
از جمله اقدامات بنیادی دیگری که توسط دولت سیزدهم پیگیری شد، افزایش دامنه نوسان در بازار بود. این امر که از نظر بسیاری از کارشناسان بازار به‌عنوان یک رویه مناسب برای کاهش ریسک در بازار شناخته می‌شود در ماه‌های انتهایی سال ۱۴۰۰ به اجرا درآمد و به‌صورت تدریجی و طی برنامه‌ریزی مشخص ادامه یافت. افزایش دامنه نوسان و برداشتن حجم مینا برای سهام در بازار، مورد تأیید بسیاری از کارشناسان قرار گرفت.

همچنین سازمان بورس در این بازه با پیگیری پرداخت‌های معوق صندوق توسعه ملی به صندوق تثبیت بازار موفق شد به میزان قابل‌توجهی از مبالغ موردنظر را به این صندوق واریز کند تا منابع لازم برای بازگردانی در بازار فراهم شود. تقویت صندوق تثبیت بازار در کنار انجام عملیات بازگردانی در اکثر سهام موجود در بازار باعث شد بتدریج از نوسانات با بسامد بالا در سهام کاسته شود و قدرت نقدشوندگی سهام نیز به میزان قابل‌توجهی افزایش یابد.

افزایش عمق مظنه در معاملات سهام، گامی در جهت شفافیت
از دیگر اقداماتی که دولت سیزدهم

با همکاری قوه قضائیه به اجرا درآمد، افزایش عمق مظنه‌های معاملات سهام به بیش از ۳۰ مظنه در کارگزاری‌ها بود. با این اقدام که در جهت افزایش شفافیت صورت گرفت، سهامداران می‌توانند مظنه‌های بیشتری را در سامانه‌های معاملاتی رصد کنند و نسبت به سفارشات ثبت شده، با اطمینان بیشتری اقدام به خرید و فروش در بازار کنند. این موضوع همچنین امکان بروز تقلب در معاملات را تا حدود بسیار زیادی کاهش داد.

ارزش معاملات بورس کالا و انرژی با افزایش قابل توجهی روبه‌رو شده است
دولت سیزدهم در راستای تحقق یکی از مهم‌ترین شعارهای خود همواره در تلاش بوده تا ارکان شفافیت را در اقتصاد و مبادلات تجاری ایران تقویت کند. از این‌رو بورس کالا و انرژی به‌عنوان دو بستر مناسب برای تقویت شاخص‌های شفافیت و افزایش سلامت اقتصادی، مورد توجه مدیران قرار گرفته و تیم اقتصادی دولت سعی کرده با تبیین قوانین و برداشتن موانعی که بر سر راه ورود کالاها و تداوم عرضه‌ها در این بازارها وجود دارد، این دو بازار را نیز اعتلا بخشد. تداوم عرضه سیمن در بورس کالا و همچنین افزایش حجم و ارزش کالاهای عرضه شده در بورس انرژی و تالارهای مختلف بورس کالا نشان می‌دهد هرچند این راه طولانی و نیازمند همت فراوانی برای رسیدن به مقاصد اصلی است اما در حال حاضر نتایج مثبتی را برای تولیدکنندگان، متقاضیان و سهامداران در پی داشته است. ضمن اینکه این رویه به غیر از بازارهای فیزیکی در بازارهای مشتقه نیز دنبال شده و بورس کالا و انرژی با معرفی ابزارهای نوین مالی برای تنوع‌بخشی به سبد دارایی سرمایه‌گذاران سعی کردند امکان کاهش یا انتقال ریسک را برای سرمایه‌گذاران فراهم کنند.

آمارهای منتشر شده از طرف بورس کالا نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۰ ارزش معاملات بورس کالا نسبت به سال ۱۳۹۹ به میزان ۹۷ درصد و حجم معاملات نیز ۱۱۹ درصد افزایش یافته است. این رقم در سال ۱۴۰۱ نیز نسبت به مدت مشابه سال قبل آمارهای به مراتب بهتری را نشان می‌دهد به طوری که طی چهار ماهه اول سال ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل حجم و ارزش معاملات بازار فیزیکی به ترتیب با ۱۶۲ و ۷۲ درصد افزایش روبه‌رو شده است. در بازار مشتقه نیز ارزش معاملات ۲۴ درصد و در بازار مالی نیز ارزش معاملات ۲۸۴ درصد افزایش یافته که این ارقام در مجموع نشان می‌دهد حجم کل معاملات بورس کالا با ۷۵ درصد افزایش، عملکرد بسیار خوبی را از خود به جای گذاشته است.

بورس انرژی نیز توانست در این مدت با معرفی ابزار نوین و ایجاد امکان برای معاملات برق مازاد و همچنین پیگیری برای تداوم عرضه‌های مشتقات نفتی در تالار فیزیکی خود عملکرد شایانی را از خود به جای بگذارد. با این حال عملکرد و آمارها در مورد بازار مشتقه بخصوص قراردادهای آتی و سلف در بورس انرژی همچنان ناموفق بوده که با پیگیری شورای عالی بورس و رایزنی‌هایی که در سطح وزیران در حال انجام است، امید است در این مورد نیز بزودی خبرهای خوبی به گوش برسد. در بازار هیدروکربوری بورس انرژی ایران در مجموع بیش از ۳ میلیون و ۱۴۸ هزارتن انواع فرآورده مورد معامله قرار گرفته که ارزش آن به ۵۷ هزارمیلیارد تومان می‌رسد. حدود ۲ میلیون و ۲۵۶ هزار تن از این میزان در رینگ بین‌الملل و حدود ۸۹۲ هزار تن در رینگ داخلی مورد معامله قرار گرفته است. تا روز ۲۷ مردادماه، ارزش معاملات نسبت به سال قبل ۶۳ درصد افزایش داشته است.